

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Кафедра економічної теорії

С И Л А Б У С
навчальної дисципліни
«МІКРОЕКОНОМІКА»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень
Ступінь вищої освіти – бакалавр
Галузь знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність – 051 «Економіка»
Освітня програма / спеціалізація – «Бізнес-економіка»
Статус дисципліни – обов'язкова

Викладач – Шкодiна Iрина Вiталiївна,
д.е.н., професорка,
професорка кафедри економічної теорії

12 червня 2020 р.

Харків – 2020

Силабус навчальної дисципліни «Мікроекономіка» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» спеціалізації «Бізнес-економіка» фінансово-правового факультету. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 10 с.

Розробник

Шкодiна Ірина Віталіївна – професорка кафедри економічної теорії,
докторка економічних наук, професорка

Гарант освітньої програми

Шевченко Людмила Степанівна – завідувачка кафедри економічної теорії,
докторка економічних наук, професорка

Затверджено на засіданні кафедри економічної теорії
(протокол № 10 від 12 червня 2020 р.)

Завідувачка кафедри Л. С. Шевченко

Дані про викладача

Назва навчальної дисципліни	Мікроекономіка
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова, належить до циклу навчальних дисциплін загальної фахової підготовки.
Викладач	Шкодін Ірина Віталіївна, д.е.н., професорка, професорка кафедри економічної теорії НЮУ імені Ярослава Мудрого
Контактний телефон	+38 057 704 92 58
E-mail	econom_theory@ukr.net
Консультації	Вівторок 13-00 – 14-00, Центральний корпус НЮУ, а. 224-225.
Онлайн консультації у Facebook:	Business Economics. Актуальна освіта в НЮУ імені Ярослава Мудрого: https://www.facebook.com/groups/701530796898235/ ; Нові економічні та управлінські спеціальності НЮУ імені Ярослава Мудрого: https://www.facebook.com/groups/196735574432249/ ; Consulting forever: https://www.facebook.com/groups/1429039653865820/ ; Economic Theory and Law: https://www.facebook.com/econtlaw.nlu/

Анотація навчальної дисципліни

Розкривається сутність та місце мікроекономіки в системі економічних наук. Вивчаються суб'єкти мікроекономіки, їх функції та роль. Послідовно розглядаються базові положення мікроекономічної теорії щодо функціонування ринкового механізму, формування попиту і пропозиції, оптимального вибору споживача та виробника; принципи раціональної поведінки економічних мікросистем у ринкових умовах. Досліджуються інструментарій мікроекономічного аналізу та його використання для вивчення та оптимізації поведінки економічних суб'єктів. Обґрунтовуються прийоми мікроекономічних досліджень для аналізу ефективності функціонування господарських мікросистем. Здійснюються економічні розрахунки параметрів моделей, що пов'язані з аналізом та обґрунтуванням раціональної поведінки учасників ринку.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни – формування у студентів сучасного фундаментального мислення та системи спеціальних знань у галузі мікроекономічної теорії, основних умінь і навичок практичного застосування компетентностей оптимального вибору в умовах обмежених ресурсів з метою максимізації прибутку (корисності).

Завдання:

- формування системи теоретичних знань щодо основних положень мікроекономіки та використання інструментарію мікроаналізу для прийняття оптимальних господарських рішень;

- підготовка до вивчення прикладних дисциплін, що базуються на мікроекономічній теорії;

- формування усвідомлення того, що успіх підприємницької діяльності залежить як від наявності стартового капіталу, так і від розуміння закономірностей функціонування економічних мікросистем у різних ринкових ситуаціях та вміння їх ефективно використовувати;

- опанування інструментарію аналізу раціональної поведінки споживачів у ринкових умовах;

- оволодіння науковими підходами, практичними методами та прийомами оптимізації діяльності виробників у різних типах ринкових структур;
- формування системи теоретичних знань щодо змісту та особливостей формування мікроекономічної рівноваги.

Місце навчальної дисципліни у структурі освітньо-професійної програми.

Міждисциплінарні зв'язки

Пререквізити: «Економічна теорія», «Історія економіки та економічної думки», «Інституціональна економіка».

Кореквізити: «Економіка та фінанси підприємства», «Маркетинг», «Економічна статистика».

Постреквізити: «Стратегії підприємства», «Міжнародний бізнес».

Очікувані результати навчання здобувача вищої освіти

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

- пояснити зміст базових концепцій мікроекономіки;
- застосувати аналітичний та методичний інструментарій мікроекономіки для аналізу поведінки споживачів на ринку та формування ринкового попиту;
- застосувати знання теорії виробництва, теорії витрат виробництва та прибутку для обґрунтування моделі бізнес-діяльності фірми;
- здійснити аналіз поведінки фірми на конкурентному та недосконало конкурентному ринках;
- застосувати фундаментальні мікроекономічні знання для аналізу діяльності суб'єктів господарювання на ринку ресурсів;
- розрахувати показники, які характеризують результативність діяльності суб'єктів мікроекономічного аналізу;
- пояснити необхідність та форми державного втручання в економіку;
- спрогнозувати наслідки регулювання економічної діяльності суб'єктів ринку.

Розклад занять з навчальної дисципліни на 2020/2021 н.р.

для студентів денної форми навчання

Тиждень	Теми лекцій	Теми практичних занять	Теми самостійної роботи (есе або рефератів)
1.	1. Предмет і метод мікроекономіки.		
2.	2. Теорія граничної корисності і поведінка споживача.	1. Предмет і метод мікроекономіки. <i>Основна література:</i> 1-9.	1. Дослідіть історію мікроекономічної думки в Україні. 2. Рідкісність ресурсів та альтернативність вибору: мікроекономічний аналіз. 3. Homo economicus в мікроекономіці.
3.	3. Ординалістська теорія поведінки споживача.	2. Теорія граничної корисності і поведінка споживача. <i>Основна література:</i> 1-9.	1. Порівняйте неокласичний та інституціональний підходи до вивчення домогосподарств як економічних суб'єктів.

			<p>2. Охарактеризуйте основні соціально-економічні функції домогосподарств.</p> <p>3. Проблемне завдання. Чи змінився б парадокс води та алмазів, якщо б був відкритий спосіб штучного перетворення води на алмази? Алмазів на воду? Чи можливо розглядати шкідливі для здоров'я алкогольні напої або наркотики як економічні блага?</p>
4.	4. Аналіз поведінки споживача.	3. Ординалістська теорія поведінки споживача. <i>Основна література: 1-9.</i>	<p>1. Визначте аксіоми ординалістського підходу.</p> <p>2. Дослідіть види кривих байдужості та їх властивості. Гранична норма заміщення благ.</p> <p>3. Проаналізуйте особливості бюджетної лінії.</p> <p>4. Визначте умови досягнення оптимуму споживача.</p>
5.	5.1. Попит і пропозиція. Ринкова рівновага.	4. Аналіз поведінки споживача. <i>Основна література: 1-9.</i>	<p>1. Парадокс Гіффена: українські реалії.</p> <p>2. Визначте методи прийняття рішень у ситуаціях з ризиком в Україні.</p> <p>3. Дослідіть та проаналізуйте реакцію споживачів на зростання цін на бензин.</p>
6.	5.2. Еластичність попиту і пропозиції.	5. Попит, пропозиція, їх взаємодія. <i>Основна література: 1-9.</i>	<p>1. Проаналізуйте попит та пропозицію на певний вид товару. Визначте нецінові детермінанти цього товару.</p> <p>2. Діагностика ринкової рівноваги за А. Маршаллом і за П. Вальрасом.</p>
7.	6. Мікроекономічна модель підприємства	Колоквіум	Підготовка до колоквіума за 1 – 5 темами
8.	7. Варіації факторів виробництва та оптимум товаровиробника.	6. Мікроекономічна модель підприємства. <i>Основна література: 1-9.</i>	<p>1. Доповнюваність, подільність, мобільність та інтенсивність використання факторів виробництва.</p> <p>2. Охарактеризуйте законодавчу базу</p>

			діяльності бізнесу в Україні.
9.	8. Витрати виробництва.	7. Варіації факторів виробництва та оптимум товаровиробника. <i>Основна література:</i> 1 – 9.	1. Дослідіть правило спадної віддачі змінного фактору виробництва в умовах цифрової економіки. 2. Визначте зростаючий, спадний та сталий ефект масштабу у різних галузях економіки.
10.	9.1. Ринок досконалої конкуренції. Загальне правило максимізації прибутку.	8. Витрати виробництва. <i>Основна література:</i> 1-9.	1. Дослідіть особливості встановлення мінімально ефективного обсягу виробництва у різних галузях економіки. 2. Проаналізуйте теорію трансакційних витрат. 3. Прибуток як генератор ринкової економіки. 4. Дослідіть особливості формування ціни на продукцію фірми
11.	9.2. Ринок досконалої конкуренції. вибір фірмою обсягу виробництва і рівновага конкурентного ринку у довгостроковому періоді.	9.1. Ринок досконалої конкуренції. Загальне правило максимізації прибутку. <i>Основна література:</i> 1-9.	Охарактеризуйте ознаки, за якими визначається структура ринку? Для чого необхідно знати структуру ринку?
12.	10. Монопольний ринок.	9.2. Ринок досконалої конкуренції. вибір фірмою обсягу виробництва і рівновага конкурентного ринку у довгостроковому періоді. <i>Основна література:</i> 1-9.	Дослідіть, які ринкові структури найбільш притаманні сучасній ринковій системі, економіці України?
13.	11. Олігополія та монополістична конкуренція.	10. Монопольний ринок. <i>Основна література:</i> 1-9.	1. Дослідіть особливості природних монополій в Україні. 2. Проаналізуйте антимонопольне законодавство в Україні.
14.	12. Ринок факторів виробництва.	11. Олігополія та монополістична конкуренція. <i>Основна література:</i> 1-9.	1. Олігополія з позиції теорії ігор. «Дилема ув'язнених» – приклад некооперативної гри з ненульовою сумою. 2. Моделі поведінки лідерів

			і аутсайдерів на олігопольних ринках гомогенних і гетерогенних благ. 3. Ознаки і умови поширення монополістичної конкуренції. 4. Особливості ринку монополістичної конкуренції на прикладі.
15.	13. Загальна ринкова рівновага та економіка добробуту.	12. Ринок факторів виробництва. <i>Основна література:</i> 1-9.	1. Як відобразиться на ціновій еластичності попиту на працю взаємозамінність факторів виробництва? Надайте логічне пояснення спадної граничної дохідності, капіталу за такої ситуації: кількість робітників - верстатників залишається незмінною, а парк верстатів збільшується? 2. Поточна дисконтова на вартість є тим нижчою, чим нижчою є ставка банківського відсотка і меншим є строк виплати майбутніх доходів. Чи Ви згодні з цим твердженням? Відповідь обґрунтуйте.
16.	14. Інституціональні аспекти ринкового господарства.	13. Загальна ринкова рівновага та економіка добробуту. <i>Основна література:</i> 1-9.	1. Проаналізуйте сучасні теорії добробуту. 2. Проаналізуйте взаємозв'язок загальної рівноваги та добробуту. 3. Дослідіть втрати ефективності, що пов'язані з монополією.
17.		Колоквіум	Підготовка до колоквіуму.

Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів здійснюється у таких формах:

- опрацювання нової наукової та навчальної літератури, статистичних даних, матеріалів експертно-аналітичних центрів тощо;
- робота над кейсами з питань оволодінні універсальним інструментарієм прийняття раціональних господарських рішень в умовах обмеженості ресурсів та наявності альтернативних варіантів їх використання;
- виконання практичних завдань, самотестування;
- написання есе та рефератів;
- підготовка тез доповідей на науково-практичні конференції;
- участь у конкурсах студентських наукових праць;

– підготовка до практичних занять, колоквиумів та іспиту.

Інформаційне забезпечення курсу

Основна література

1. Аналітична економія: Макроекономіка і мікроекономіка: підруч.: у 2 кн. / С. М. Панчишин, П. І. Островерх, В. Б. Буняк та ін.; за ред. С. М. Панчишина, П. І. Островерха. Кн. 2: Мікроекономіка. 2-ге вид., виправл. і доповн. Київ: Знання, 2014. 390 с.
2. Базилінська О., Мініна О. Мікроекономіка: навч. посіб. Київ: Видавництво ЦУЛ, 2019. 348 с.
3. Гронтковська Г. Е., Косик А. Ф. Мікроекономіка: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2013. 439 с.
4. Економічна теорія: навч. посіб. для студентів спеціальностей «Економіка», «Облік і оподаткування», «Менеджмент», «Маркетинг», «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» / Колектив авторів Шкодін І. В. та ін. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2020. 230 с.
5. Карпова І. В., Шкодін І. В. Мікроекономіка: навч.-метод. посіб. для самостійної та індивідуальної роботи студентів. Харків: ХІБС УБС НБУ, 2016. 264 с.
6. Карпова І. В., Шкодін І. В. Мікроекономіка. Опорний конспект лекцій. Харків: ХІБС УБС НБУ, 2016. 83 с.
7. Міжнародна мікроекономіка: навч. посіб. Видання 4-те перероб. та доп. Київ: Центр учбової літератури, 2014. 368 с.
8. Піндайк Р. С., Рубінфелд Д. Л. Мікроекономіка. Київ: Основи, 1996. 646 с.
9. Шкодін І. В. Мікроекономіка та макроекономіка: навч.-метод. матеріали для студ. спец. 292 «Міжнародні економічні відносини». Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. 45 с.

Додаткова література

- Грицуленко С. І., Джигалюк О. І. Український ринок телекомунікаційних послуг у контексті стратегії поведінки його учасників в умовах цифрової трансформації економіки та соціуму. *Бізнес Інформ*. 2019. № 11. С. 194–203.
- Данило С. І. Сучасне розуміння товару як предмету торгівлі. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка і менеджмент»*. Вип. 2 (80). 2019. С. 8-11.
- Каленич І. С. Економічна сутність витрат і собівартості продукції. *Бізнес Інформ*. 2019. № 11. С. 241–246.
- Клименко Н. А., Штанько І. І. Аналіз конкурентного середовища на ринку фіксованого Інтернету України. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. № 8. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1482> (дата звернення: 19.05.2020).
- Козак О. А., Грищенко О. Ю. Особливості формування попиту та пропозиції на ринку яловичини. *Економіка АПК*. 2019. № 7. С. 21.
- Корбутяк А. Г., Михайлюк А. В. Методи розрахунку ставки дисконтування. *Молодий вчений*. 2019. № 5 (69). С. 543-548.
- Кравченко О. А. Використання законів мікроекономіки в операційному менеджменті підприємства. *Приазовський економічний вісник*. 2019. Випуск 4(15). С. 108-113.
- Опенько І. А. Коефіцієнт Енгеля як інтегральний показник використання земель лісогосподарського призначення. *Агросвіт*. 2019. № 20. С. 24–30.
- Савко О. Я. Дослідження умов функціонування природних монополій. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2019. Том 30 (69). №2. С. 160-164.
- Стрішенець О. Аналітичні підходи до управління прибутком на підприємстві. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2018. № 2. С. 18-25.

Туль С. І. Стан і перспективи розвитку діджиталізованого ринку праці в Україні. *Бізнес Інформ*. 2019. № 7. С. 182–189.

Ходаківська О. В., Юрченко І. В. Формування цін на землі сільськогосподарського призначення у Чеській Республіці. *Економіка АПК*. 2018. № 2. С. 91.

Хомин І. Ціноутворення: теорія й практика. *Галицький економічний вісник*. 2019. № 3 (58). С. 37-47.

Чатченко Т. В., Давидова І. А. Ринок праці в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку. *Бізнес Інформ*. 2019. №7. С. 170–175.

Чіков І. А. Конкуренція: теоретичні підходи до розуміння сутності поняття. *Агросвіт*. 2019. № 10. С. 74-80.

Шепелюк В. А., Юнацький М. О. Дисконтування як фінансовий інструмент вартісної оцінки об'єктів обліку: проблеми реалізації в умовах МСФЗ. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2019. № 2 (54). С. 80-85.

Вимоги викладача

Студенти *повинні*: активно працювати на лекційних та практичних заняттях: брати участь в обговоренні дискусійних питань та розробленні кейсів, розв'язувати задачі та аналітично-пошукові вправи, використовувати різноманітні джерела з альтернативними поглядами на ті чи інші питання задля формування продуктивної дискусії та різнобічного вивчення бізнес-процесів на мікрорівні. Пропущені практичні заняття відпрацьовуються.

Студентам *рекомендується*: брати участь у *Facebook* лекторіумі та *Facebook* тренінгах, наукових конференціях, конкурсах наукових робіт, роботі наукового гуртка кафедри, написанні наукових статей та есе.

Обов'язковою вимогою є дотримання студентами норм «Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» (https://nlu.edu.ua/files/norm_doc/kodeks_academichnoyi_etyky.pdf).

Під час аудиторних занять прошу використовувати мобільні телефони тільки у навчальних цілях (наприклад, для перегляду презентацій лекції, пошуку сучасної статистики з теми тощо). Дозволяється користуватися ноутбуками та планшетами для ведення конспектів лекцій та відстеження потрібної інформації. Можна приносити із собою питну воду. В разі нагальної потреби можна виходити з аудиторії, не заважаючи при цьому викладачу та іншим студентам.

Контрольні заходи результатів навчання

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Мікроекономіка» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань студентів включає:

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, виконання тестових завдань, розв'язання практичних завдань або задач, захист кейсу, підготовка і захист есе або реферату за ініціативи студента. У ході практичного заняття студент може отримати оцінку за чотирьохбальною шкалою (0, 3, 4, 5). За результатами практичних занять розраховується середньоарифметична кількість балів (максимальна оцінка – 5 балів), що включається до підсумкової оцінки знань;

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на колоквіумах. Колоквіуми проводяться усно, у вигляді бесіди викладача зі студентами з метою з'ясування та підвищення рівня їх знань. Проводяться два колоквіуми. Максимальна оцінка з кожного колоквіуму становить 10 балів.

Протягом семестру студенти виконують завдання для *самостійної роботи* (підготовка усної доповіді, презентації, есе, реферату тощо). Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 5.

Формою *підсумкового контролю* знань студентів із навчальної дисципліни є *іспит*, що оцінюється за шкалою від 0 до 60 балів. Іспит складається в усній формі за білетами до іспиту. Мінімальна оцінка результатів поточного контролю та самостійної роботи, за якої студент допускається до іспиту, становить 25 балів.

Питання для підготовки до іспиту розміщено в АСУ та в «Планах практичних занять і завданнях для самостійної роботи з навчальної дисципліни «Мікроекономіка».

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів

Поточний контроль					Самостійна робота студентів	Підсумковий контроль	Підсумкова оцінка знань
Практичні заняття			Колоквіуми				
Модуль № 1	Модуль № 2	Модуль № 3	Колоквіум № 1	Колоквіум № 2			
max 5	max 5	max 5	max 10	max 10	max 5	max 60	max 100

Шкала підсумкової оцінки знань студентів

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НІОУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	2	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 – 34